עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ..

מוסף להגדה של פסח

הוצאת ועדת החגים של הקבוץ הארצי

א. אביב

האביב

(מנגינה: סמבורסקי)

אביב, אביב הגיע,
הוריק שדה גם כר,
כל עין הוא מפתיע
בשלל פרחי הבר.
מעל נטוי רקיע,
מרהיב בתכול עמוק,
למטה ים ירגיע,
ושלו הוא כתינוק.
ואור כה רב וזוהר
ודומיה סביב
מבהיק מזיו מטוהר,
עולם נאה, חביב.

הנה בא החודש ניסן

(לוין קיפניס. מנגינה: נ. נרדי)

הנה בא, הנה בא החודש ניסן!
שמים לטוהר, הארץ אך גן!
כל פרח, כל צמח יבריק מן הטל.
השמש לוטפת, הרוח מה קל!
הנה בא, הנה בא ניסן הבהיר!
ברוחב התכלת אַך רנן ושיר!
פורח ליופי תפוח הדר
וריח ניחוח כבוש ניגר.
אף אנו נעלוזה לחופש, לדרור,
לשוח נצאה — נפלא זה התור!
הנה בא, הנה בא ניסן החמוד —
חג הפסח נחוגה, זה חג החירות!

***

(מנגינה ומלים: י. שרטוק)

הגשם חלף הלך לו,
עננים התפזרו ואינם,
השדות מוריקים ומשגשגים.

מלאו אסמינו בר

(מנגינה: ד. זהבי)

מלאו אסמינו בר ויקבינו יין.
בתינו הומים, הומים מתינוקות
ובהמתנו פועה.
מה עוד תבקשי מאתנו מכורה
ואין ואין עדיין?

שיר האביב

(מנגינה: שולץ)

מה יפית האביב!
בשדה, באָחוּ,
הציצים יפרחו,
צהלת חיים סביב.
מה יפית האביב,
מה נעמת האביב!

מה יפית בוקר אור
כל ענף כל עשב
יגמעו טל כסף
ישתו טל יפיצו מוֹר
מה יפית בוקר אור
מה נעמת בוקר אור!

מה יפית העולם
ים דגן פתוח
יך גלים ברוח
ומאיר פני האָדם
מה נעמת העולם!
מה יפית העולם.

חג

(רחל. מנגינה: שרטוק)

ניבים דוברים אלי: זרעונו
במענית לבב
ויום יגיע והיינו
לשבלי זהב.
וילד רך יבוא אליך
פרחי דגן לבוֹר
והלך דל במלילותיך
רעבונו ישבור.
חרוש חורש וזרע זורע
במענית הלב,
ובוֹאוּ, בוֹאוּ — זר ורע,
לחג קציר קרב.

שיר מאגדי העומר

(זרבבל. מנגינה: מ. ביק)

נאגד אגודות בבר
נאלם אלומות בכר
עמר תבואה חדשה.
המלילות רכות גרעינים
זרעי הברכה עוד שפונים
עמר תבואה חדשה.
ננצור מאויב מתנקש
בחורב שודף ומאש
עמר תבואה חדשה.
תשא אדמה רוב תגמול
יבורך בידינו היבול
עמר תבואה חדשה.

שדות שבעמק

(לוי בן־אמתי. מנגינה: א. בן־חיים)

שדות שבעמק קדמוני הלילה
בריח הזבל נחוח חציר.
הלילה לעמק אני אזמרה
כי אושר באני וחסד השיר
רצה גורלי כי אשובה אליך
מעצב המות מעמק השכול
מכל חסדים לי אושרתי ביגע
לגמוע מימיך, פתך לאכול.
אספני אליך אסוף כשבולת
שבולת לגורן בחג הקציר,
הלילה לעמק אני אזמרה,
כי אושר באני וחסד השיר.

הא לחמא עניא...

(מנגינה: י. גורוכוב)

הא לחמא עניא
דיאכלו אבהתנא
בארעא דמצרים.
כל דכפין ייתי ויאכל
כל דצריך ייתי ויפסח.
השתא הכא
לשנה הבאה בארעא דישראל.
השתא עבדי
לשנה הבאה בני חורין.

ב. יציאת מצרים

**
*

(מנגינה: לבנדובסקי)

בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב מעם לועז
היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו.
הים ראה וינוס, הירדן יסוב לאחור.

במדבר

**
*

לשממה ולמדבר יצאנו מעבדות
רבת עוני ותלאה הדרך לחירות!
עלי באר, עלי! עני לעם, עני!
השקי את הצמאים, נשירה לך שירים.

**
*

(שרה לוי. מנגינה: ע. פוגצ'וב)

ישראל, ישראל
צא מן המדבר.
לך אל ארץ אור,
אל עמל טהור,
לך אל ארץ החרות,
לך אל גאולה!

עבדים היינו...

(מנגינה: ש. פוסטולסקי)

עבדים היינו, עתה בני חורין.

ג. על שבר בת עמי

על ההרים

(מנגינה עתיקה)

על ההרים קול בכי נשמע
כי שודדה הארץ.
קול בת ציון כי תאבל
ותפרש כפיה.
אבל יחיד עשי לך
והתפלשי באפר
היתה ציון למעון תנים;
אוי לנו, כי שודדנו.

מי יתן ראשי מים...

(ירמיהו. מנגינה: באך)

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה
ואבכה יומם ולילה, חללי בת עמי.
על ההרים אשא נהי, על נאות מדבר קינה
והפכתי אבלם לששון ושימחתים מיגונם.

**
*

(מנגינה תימנית)

קריה יפה־פיה משוש לעריך
עיר נאמנה את למלכך, עיר נאמנה לשריך.
יום אזכרה יפעת רבת צבאיך
לך כלתה, כלתה נפשי לשכון חצריך.
ומי יתנני אעוף כמו יונה
אשק אבניך, אחונן עפריך.

סביבי גלים

(מנגינה: באך)

סביבי גלים הזועמים
קולות איתן הרועמים
אני מה דל הנני.
סביבי רוחות הסוערות
ושלהבות הבוערות
ומי ירחמני.
לבי הומה חרד יתר
אל מול עולם אדיר וזר.

בוא שלום

בוא שלום הבא מרגוע,
כה עיפנו כבר לדם
בוא שלום רפא את רוע
יצר לב כל האדם.
בוא שלום עד אנה חרב
תחרוץ משפט, משפט
עד מתי כחיתו טרף
יארוב עוד אח אל אח?
בוא ושוב נשוב לזרוע
והארץ לא תשם.
בוא שלום, הבא מרגוע
כי עיפנו כבר לדם.

שיר המעפילים

(מלים: שנברג. מנגינה: פוסטולסקי)

בחשאי ספינה גוששת.
ליל שחור, הים זעף.
הוי, שמעי, אדמה מורשת:
שב אליך בן עייף!
בחשאי ספינה גוששת,
בתקוה שם לב הולם.
הוי, שמעי אדמה מורשת,
שב אליך בן חולם!
ובחשאי עולים אחי
על אדמת מורשת,
ובאזנם היא סוד לוחשת:
כה לחי! כה לחי!

ד. נקם וגאולה

שיר הפרטיזנים היהודים

(פ. פ. א.)

אַל נָא תֹּאמַר, הִנֵּה דַּרְכִּי הָאַחֲרוֹנָה
אֶת אוֹר הַיּוֹם הִסְתִּירוּ שְׁמֵי הָעֲנָנָה.
זֶה יוֹם נִכְסַפְנוּ לוֹ עוֹד יַעַל וְיָבֹא,
וּמִצְעָדֵנוּ עוֹד יַרְעִים: אֲנַחְנוּ פֹּה.

מֵאֶרֶץ הַתָּמָר עַד יַרְכְּתֵי כְּפוֹרִים,
אֲנַחְנוּ פֹּה – בְּמַכְאוֹבוֹת וְיִסּוּרִים
וּבַאֲשֶׁר טִפַּת־דָּמֵנוּ שָׁם נִגְּרָה
הֲלֹא יָנוּב עוֹד עֹז רוּחֵנוּ בִּגְבוּרָה.

עֲמוּד הַשַּׁחַר עַל יוֹמֵנוּ אוֹר יָהֵל,
עִם הַצּוֹרֵר יַחֲלוֹף תְּמוֹלֵנוּ כְּמוֹ צֵל,
אַךְ אִם חָלִילָה יְאַחֵר לָבֹא הָאוֹר,
כְּמוֹ סִסְמָא יְהֵא הַשִּׁיר מִדּוֹר לְדוֹר.

בִּכְתַב־הַדָּם וְהָעוֹפֶרֶת הוּא נִכְתָּב,
הוּא לֹא שִׁירַת־צִפּוֹר הַדְּרוֹר וְהַמֶּרְחָב,
כִּי בֵּין קִירוֹת נוֹפְלִים שָׁרוּהוּ כָּל הָעָם
יַחְדָּיו שָׁרוּהוּ וְנֶאֱנָקִים בְּיָדָם.

עַל כֵּן אַל־נָא תֹּאמַר, דַּרְכִּי הָאַחֲרוֹנָה,
אֶת אוֹר הַיּוֹם הִסְתִּירוּ שְׁמֵי הָעֲנָנָה.
זֶה יוֹם נִכְסַפְנוּ לוֹ עוֹד יַעַל וְיָבֹא,
וּמִצְעָדֵנוּ עוֹד יַרְעִים:
אֲנַחְנוּ פֹּה!

למתנדבים בעם

(ח. נ. ביאליק. מנגינה: נ. נרדי)

לבשו נא עוז! דרכו נא עוז!
לעזרת העם! לעזרת העם!
במי? אַל תבדוקו — כל לבו ידבנו!
במי? אַל תבדוקו — כל לבו ידבנו!
מי צרת האומה בלבבו נגעה —
המחנה יאסף, אַל נא נבדילנו!

שיר הפרטיזנים

(איציק פפר. מנגינה עממית)

בלי מלים נספה הילד
מסביב שתיקה,
דור מושחת עתה בחלד
ושעה מרה.

מתקדרים פני השמים
הר הופך ענן
כמו לפני שנים אַלפים
בימי פרעה המן.

וגם הבוגדים מבית
מבעירים עולם
וקמל העם כמו עשב
ועלים בגן.

מאשר למות כמו טרף
טוב לי קרב דמים
להושיט צואר לחרב
לא, לעולמים.

אַל תשב לך בקרן
אין אונים, סובל
כל עוד חי ניצוץ המרד,
עוד האור יהל.

אל ראש ההר

**
*

אל ראש ההר, אל ראש ההר —
הדרך מי יחסום לפדויי שבי?
מעבר ההר, הן זה מכבר
רומזת לנו ארץ צבי.
העפילו, אל ראש ההר העפילו!

שיר נקם

(ל. אורלנד. מנגינה: גורוכוב)

אפלו שעות הערב,
ליל תנים ונהי,
על פיפיות החרב
שיר לוטש ויהי.
חי, חי, חי הנקם!

בלבבות הגאים הוא נרקם,
באבות שכרעו על ברכם,
בבנים ששברו אזיקים.
חי, חי, חי הנקם!

הבנים לא יניחו נשקם.
עמקו שעות הליל,
אפלה אין קץ,
על חרב בני החיל
שיר דמים נוצץ.
חי, חי, חי הנקם...

הונפו דגלי הסער,
שיר זמרה עוד:
אשרי שולף מתער
חרב נקמות!
חי, חי, חי הנקם...

שיר הפרטיזנים

(שלונסקי. מנגינה: בוסקוביץ)

עיט על שדותינו
בבשרנו צפרניו
קומו, קומו בחורינו
קומו צאו לשדה הקרב.

דם שפוך כמים
עלבונות אדם ועם
עוד נקומה שבעתיים
וקדוש הוא הנקם

עוד נכונה לנו
עת יגון ושכול וכאב
אַך נזכה לראות כולנו
במפלת האויב.

ובנפול אויבנו
מפלתו לדראון
אור גדול יזרח עלינו
אור הפדות והחזון.

**
*

(מנגינה: פרטוריוס)

על ההרים שאו קולכם: שיר חדש!
גבעות ימחאו כף: שיר חדש! בת עמי!
עורי, עורי, התעוררי! פצחי רנה ושיר!
עלה נעלה אל הר ציון, נעלה!
בשמחה ובצהלה: נעלה! בת עמי!
עורי, עורי, התעוררי! פצחי רנה ושיר!
בקול תרועה, בקול שופר! שיר חדש!
במצלתים ובתופים: שיר חדש! בת עמי!
עורי, עורי, התעוררי! פצחי רנה ושיר!

**
*

(מתוך „בריאת העולם" להיידן)

עורי, עורי, לבשי עוזך ציון
לבשי בגדי תפארתך ירושלים.
התנערי מעפר, קומי לבשי בגדי תפארתך.

**
*

(מתוך „שמשון" להנדל)

על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון.
הרימי קולך,
הרימי בכוח קולך מבשרת ירושלים.
אַל תיראי;
אמרי לערי יהודה: הנה אלהיכם.

שיר בכנען

(מלים: בס. מנגינה: הנס פ.)

הבה שיר נשיר בכנען
שיר־מולדת גם ורם,
עד קולנו הד לו יען
ממדבר עד תכלת־ים
ובקצווי ארצות גולה
קום יקום, יעור העם.
ועל כן שיר נשירה
כל עוד דם לבנו חם.

**
*

(מנגינה: י. שרטוק)

איתן נעמוד במקומנו
כל רוח רעה לא תזיזנו
אַל מורך, אַל עצבת,
בל תכבה האש הבוערת.

טוב לפרוץ...

(א. ברוידס. מנגינה: מ. רפופורט)

טוב לפרוץ בשיר,
שיר אונים וכוח,
קלון ימים שחורים למחות, לשכוח.
פרוק מרי, עול כבד מגב שחוח,
כנף עזוז וגיל אל על למתוח.
אלי על, אל על — הר ציון נגאל.

ה. שירי חד־גדיא

על גבע רם

(לוין־קיפניס. מנגינה: גורוכוב)

על גבע רם על ראש התל,
חליל רועה שם מחלל
מזמור חדש לישראל.
ולרועה רק אוהל בד
ולו רק גדי, גדי אחד
חד גדיא, חד גדיא.

קפץ ובא חתול בילל:
פנו גם לי מקום בתל,
מיאו, לא אשב בטל!
ענו השנים פה אחד
בחפץ לב חתול נכבד!
חד גדיא, חד גדיא.

בא כלב — הב צוהל־שואל:
האין מקום גם לי בתל?
שמור אשמור יומם וליל.
ענו בזמר פה אחד
תן יד חבר, הב לנו יד!
חד גדיא, חד גדיא.

ומי זה בא? שתיל מקל:
חלקו חלקי גם לי בתל!
אצמח לפרי, אגדל לצל.
ענו בזמר פה אחד
פרי וצל — כמה נחמד!
חד גדיא, חד גדיא.

ואש יצאה ממאפל
יהי אור וחום בכל התל
לקלות, לצלות ולבשל!
ענו בזמר פה אחד
גם אור גם חום — הנה בא גד׳!
חד גדיא, חד גדיא.

ופלג זך שט, ממלל:
קחו משכוני עד התל
יהא אָז משק להלל.
ענו בזמר פה אחד:
מה טוב, כי פלג מים שט!
חד גדיא, חד גדיא.

אָז בא שור פר אט מתנהל
חורש אני את כל התל
היש כמוני בן עמל
ענו כולם הידד הידד
אם לחם לנו לא נפחד
חד גדיא, חד גדיא.

חד גדיא. חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי חד גדיא. ואתא שונרא ואכלה לגדיא דזבין אבא וכו׳.
ואתא כלבא ונשך לשונרא צאכלה לגדיא... ואתא כלבא ונשך לשונרא... ואתא חוטרא והכה לכלבא... ואתא נורא ושרף לחוטרא... ואתא מיא וכבא לנורא... ואתא תורא ושתא למיא... ואתא שוחט ושחט לתורא... ואתא קדוש ברוך הוא ושחט לשוחט...

חד גדיא — מלים ב. כספי

(מנגינה: נ. נרדי)

1. האזינו חבריא
מעשה בחד־גדיא
הספור איש לא בדה
כך כתוב בהגדה.
חד־גדיא...

2. אבא אל השוק הלך
וקנה גדי צח ורך
זה הגדי, גדי עיזים
הוא קנה בשני זוזים.
חד־גדיא...

3. החתול ארוך שפם
מחשבה רעה זמם.
את הגדי תפש בכף
ואחר אותו טרף.
חד־גדיא...

4. זאת ראה והתמרמר
הכלבלב שבחצר,
לזולל הוא לא סלח
ונשוך אותו נשך.
חד־גדיא...

5. מן החוץ זנק מקל
על הכלב התנפל
ובקצף רב חבט
ו„הרביץ” בו מכל צד.
חד־גדיא...

6. השתולל אז שביב האש
במקל לנקום ביקש
התלקח פיף ופף
המקל כליל נשרף.
חד־גדיא...

7. שטף מים, מים גל
על האש קפץ חיש קל
השתרע רגע קט
והאש כבתה מיד.
חד־גדיא...

8. בא השור אל האגם
את המים הוא לגם
כל המים אשר בו
הוא הכניס לתוך קרבו.
חד־גדיא...

9. הטבח בחר קרבן
את השור הגרגרן
והשחיז את הסכין
ארוחת בשר הכין.
חד־גדיא...

10. משמים בא מלאך
והפיל את הטבח
שמיאן רוחו עצור
והכריע את השור.
חד־גדיא...

11. ברקיע קול יקרא:
קץ לרשע קץ לרע.
מן הארץ שוד יתם
ושלום על העולם.
חד־גדיא...